

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 145/2024-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditsa a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Ivetou Balalovou, advokátkou, Ružová dolina 10, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV (pôvodne Okresného súdu Bratislava I) v konaní vedenom pod sp. zn. B1-3C/33/2020 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B1-3C/33/2020 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Bratislava IV **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. B1-3C/33/2020 konal bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **1 000 eur**, ktoré **j e** mu Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Mestský súd Bratislava IV **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **713,96 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 19. februára 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom mestského súdu, pôvodne okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. B1-3C/33/2020. Sťažovateľ navrhuje prikázať mestskému súdu konať bez zbytočných prietahov, priznať mu finančné zadosťučinenie vo výške 2 000 eur a trovy právneho zastúpenia.

2. Uznesením sp. zn. IV. ÚS 145/2024 z 20. marca 2024 bola ústavná sťažnosť sťažovateľa prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ vystupuje v pozícii žalobcu v konaní o náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom. Žaloba bola okresnému súdu doručená 29. júna 2020. Uznesením okresného súdu č. k. 3C/33/2020-68 z 26. apríla 2021 bol žalovaný vyzvaný na vyjadrenie k žalobe, čo učinil 17. mája 2021. Sťažovateľ sa vyjadril k vyjadreniu žalovaného k žalobe podaním z 15. septembra 2021.

4. Sťažovateľ uviedol, že 28. augusta 2023 podal predsedovi mestského súdu sťažnosť pre porušenie práva na prerokovanie veci v primeranej lehote v napadnutom konaní, ktorú predseda mestského súdu vybavil upovedomením sp. zn. Spr/3350/2023 z 29. septembra 2023, konštatujúc jej dôvodnosť. Ani po uplynutí viac ako štyroch mesiacov od zistenia a konštatovania prietahov predsedom súdu v uvedenej právnej veci mestský súd nekoná, nenariadil termín pojednávania a vec neprejednal. Nečinnosť súdu od posledného úkonu (september 2021) ku dňu podania ústavnej sťažnosti trvá viac ako 2 roky.

5. Sťažovateľ zastáva názor, že prejednávaná vec nie je právne ani skutkovo zložitá, prietahy v napadnutom konaní vznikli iba nečinnosťou súdu.

II.

Vyjadrenie mestského súdu

6. Mestský súd sa vo svojom stanovisku v plnom rozsahu stotožnil s vyjadrením zákonného sudcu, ktorý potvrdil, že tvrdenia sťažovateľa uvedené v sťažnosti zodpovedajú skutočnosti. Posledným úkonom mestského súdu bola výzva žalovanému na dupliku z 28. septembra 2021, na ktorú nereagoval. Vo veci následne nebolo nariadené pojednávanie z dôvodu celkovej zaťaženia súdneho oddelenia. Zákonný sudca má v oddelení stále pridelených spolu približne 110 vecí starších ako dotknuté konanie. V tejto situácii napriek jeho snahe vybavovať veci čo najrýchlejšie nie je v zmysle rozhodovacej praxe Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky možné vo veciach napadnutých v roku 2020, v ktorých sú medzi stranami sporné skutočnosti a ktoré nie sú prioritné z osobitných dôvodov (charakter sporu, vysoký vek strán konania, nález ústavného súdu

a pod.), nariadiť pojednávanie v krátkom čase. Ako sudca vníma, že takáto situácia je z pohľadu strany konania neakceptovateľná, ale nie je v jeho silách ju ovplyvniť.

7. Sťažovateľ vo veci podal sťažnosť na prietahy predsedníčke súdu, ktorá bola vybavená ako dôvodná. Vzhľadom na túto skutočnosť, ako aj vzhľadom na podanú ústavnú sťažnosť zákonný sudca uviedol, že vo veci po návrate spisu z ústavného súdu bude konať tak, aby bolo pojednávanie nariadené do konca roka 2024.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote spočívajúce v nečinnosti mestského súdu.

9. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie označených práv vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu, pričom k stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

10. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou dnes už konštantnou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3).

11. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť sporu, v ktorom je sťažovateľ žalobcom, ústavný súd konštatuje, že spory, ktorých predmetom je náhrada škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom, v zásade patria medzi bežnú rozhodovaciu agendu všeobecných súdov. Skutková zložitosť veci sa napokon ani nedá riadne posúdiť, pretože mestský súd dosiaľ nevykonal žiadny dôkazný prostriedok, žiadne pojednávanie, ktoré by poukázalo na komplikované zisťovanie skutkového stavu, ale zaoberal sa iba vykonávaním prvotných úkonov nasledujúcich po podaní žaloby. Súčasťou prvého kritéria je aj povaha prerokúvanej veci. V uvedenej veci nejde o privilegovaný typ konania.

12. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietahov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľa ako účastníka tohto súdneho konania. Ústavný súd nezistil také správanie sťažovateľa, ktoré prispelo k vzniku zbytočných prietahov v napadnutom konaní.

13. K hodnoteniu postupu mestského súdu ústavný súd konštatuje, že zo sťažnostnej argumentácie, ako aj vyjadrenia mestského súdu je zrejmé, že mestský súd nezvolil v súdnom konaní procesný postup, ktorý by smeroval k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ nachádza. Od podania žaloby (29. júna 2020) nebolo nariadené žiadne pojednávanie, vec sa stále

nachádza v štádiu po výzve žalovanému na dupliku z 28. septembra 2021 a od tohto momentu je mestský súd nečinný.

14. Obranu mestského súdu (prostredníctvom zákonného sudcu) spočívajúcu v uvádzaní dôvodov, ktoré mohli ako objektívne príčiny spôsobiť prieťahy v konaní, ústavný súd so všeobecným odkazom na svoju ustálenú judikatúru neakceptoval. Ústavnému súdu je, samozrejme, známy fakt nie optimálneho stavu v súdnom systéme, aj pokiaľ ide o personálne obsadenie a vytiaženosť súdov, resp. aspoň niektorých z nich, pričom štát je primárne zodpovedný za to, aby zabezpečil dostatočné personálne a materiálno-technické podmienky pre riadny výkon spravodlivosti. Avšak nedostatky v tejto oblasti v žiadnom prípade nesmú byť na ujmu právam strán konania. Ústavný súd zdôrazňuje, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších zamestnancov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbuývajú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní (I. ÚS 3/2020).

15. Sumarizujúc uvedené, možno uzavrieť, že dĺžka napadnutého konania bola negatívne ovplyvnená predovšetkým nečinnosťou mestského súdu, čo napokon konštatoval samotný mestský súd už v odpovedi na sťažnosť sťažovateľa na porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov z 29. septembra 2023, ktorú posúdil ako dôvodnú, ako aj vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti.

16. Na základe uvedeného ústavný súd posúdením celkovej dĺžky súdneho sporu (viac ako 28 mesiacov) na súde prvej inštancie, ktoré nie je právoplatne skončené, dospel k záveru, že v napadnutom konaní postupom mestského súdu došlo k zbytočným prieťahom, čím bolo zasiahnuté do ústavne zaručeného základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

IV.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadost'učinenie

17. V súlade s čl. 127 ods. 2 druhou vetou ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd rozhodol o porušení základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom mestského súdu v napadnutom konaní, mestskému súdu prikázal, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku nálezu).

18. Prieťahy či nečinnosť súdu v konaní sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah súdu proti základným ústavne zaručeným právam a slobodám. Z tejto fakticity vyplýva, že porušenie práva na primerané súdne konanie nemožno dodatočne napraviť. Možno zabrániť, aby nedošlo k ďalším prieťahom (ústavným príkazom konať), ale už raz vzniknutý prieťah odstrániť nemožno,

možno len poskytnúť za porušenie tohto práva primerané finančné zadosťučinenie podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde.

19. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018).

20. Ústavný súd pri rozhodovaní o návrhu sťažovateľa na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 2000 eur vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na okolnosti prípadu. Berúc do úvahy všetky okolnosti prípadu sťažovateľa, predovšetkým majú na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie ujmy pocitovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu, ústavný považoval za primerané finančné zadosťučinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde sumu 1 000 eur (bod 3 výroku tohto nálezu) a vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľa nevyhoviel (bod 5 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

21. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 713,96 eur.

22. Návrh na priznanie trov právneho zastúpenia ústavný súd posudzoval podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Sťažovateľovi priznal trovy právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie ústavnej sťažnosti, replika sťažovateľa) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2024 v sume 343,25 eur (1/4 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2024 v sume 13,73 eur (1/100 výpočtového základu), čo spolu predstavuje sumu 713,96 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

23. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je mestský súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. apríla 2024

Libor Duľa
predseda senátu